UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

14 päivänä kesäkuuta 2012 *

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen — Henkilöiden vapaa liikkuvuus — Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä pääsy koulutukseen — Kyseisen jäsenvaltion alueen ulkopuolella suoritettavan korkeakoulutuksen rahoitus — Asumisedellytys

Asiassa C-542/09,

jossa on kyse SEUT 258 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 18.12.2009,

Euroopan komissio, asiamiehinään G. Rozet ja M. van Beek, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään C. Wissels, J. Langer ja K. Bulterman,

vastaajana,

jota tukevat

Belgian kuningaskunta, asiamiehinään L. van den Broeck ja M. Jacobs,

Tanskan kuningaskunta, asiamiehenään V. Pasternak Jørgensen,

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään J. Möller ja C. Blaschke, prosessiosoite Luxemburgissa, ja

Ruotsin kuningaskunta, asiamiehenään A. Falk,

väliintulijoina,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari) sekä tuomarit U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: yksikönpäällikkö M.-A. Gaudissart,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.11.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

kuultuaan julkisasiamiehen 16.2.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta toteamaan, ettei Alankomaiden kuningaskunta ole noudattanut SEUT 45 artiklan eikä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna 27.7.1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2434/92 (EYVL L 245, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1612/68), 7 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, kun se on asettanut siirtotyöläisille ja heistä edelleen riippuvaisille perheenjäsenille asumisedellytyksen eli niin sanotun kolme vuotta kuudesta -säännön, jotta he voivat saada opintotukea Alankomaiden ulkopuolella suoritettavia korkeakouluopintoja varten (meeneemfinanciering, jäljempänä mukaan otettava opintotuki).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

2 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

_ _”

3 Asetuksen N:o 1612/68 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltion kansalainen on tai on ollut työssä toisen jäsenvaltion alueella, on hänen lapsillaan, jos he asuvat kyseisessä jäsenvaltiossa, oikeus osallistua peruskoulutukseen, oppisopimuskoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen samoin edellytyksin kuin tämän valtion kansalaisilla.

Jäsenvaltioiden on tuettava toimenpiteitä, joilla pyritään turvaamaan näille lapsille parhaat mahdolliset edellytykset osallistua tähän opetukseen.”

Alankomaiden oikeus

4 Vuoden 2000 opintotukilain (Wet studiefinanciering 2000, jäljempänä vuoden 2000 WSF) 2 §:n 2 momentissa, jossa säädetään edellytyksistä, joiden nojalla opiskelijoille voidaan myöntää täysimääräinen tuki heidän korkeakouluopintojaan varten, mikäli he opiskelevat Alankomaissa, säädetään seuraavaa:

”1. Opintotukea voidaan myöntää opiskelijalle, joka

a) on Alankomaiden kansalainen

b) ei ole Alankomaiden kansalainen mutta joka opintotukea koskevissa asioissa rinnastetaan Alankomaiden kansalaiseen kansainvälisen järjestön tekemän sopimuksen tai päätöksen perusteella – –

– –”

5 Vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetään mukaan otettavasta opintotuesta, että tällainen etu voidaan myöntää opiskelijalle, jolla on yhtäältä oikeus saada täysimääräistä tukea Alankomaissa suoritettavia opintoja varten ja joka on toisaalta asunut siellä laillisesti vähintään kolme vuotta niistä kuudesta vuodesta, jotka edeltävät opiskelijan ilmoittautumista suorittamaan korkeakouluopintoja kyseisen jäsenvaltion ulkopuolella.

6 Vuoden 2000 WSF:n 11 §:n 5 momentin mukaan toimivaltainen ministeri voi ilmeisen vakavan epäoikeudenmukaisuuden tilanteessa poiketa kyseisen lain 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetystä asumisedellytyksestä.

7 Kolme vuotta kuudesta -sääntöä ei 1.1.2014 saakka sovelleta opiskelijoihin, joille voidaan myöntää tukea Alankomaissa suoritettavia korkeakouluopintoja varten ja jotka haluavat suorittaa kyseiset opinnot tietyillä raja-alueilla eli Flanderissa tai Brysselin pääkaupunkiseudulla Belgiassa taikka Nordrhein-Westfalenissa, Ala-Saksissa tai Bremenissä Saksassa.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

8 Vuoden 2007 puolivälissä komissiolle tehtiin kantelu, joka koski vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädettyä asumisedellytystä, jonka mukaan opiskelijan on muiden edellytysten ohella täytynyt asua Alankomaissa laillisesti vähintään kolme vuotta niistä kuudesta vuodesta, jotka edeltävät opiskelijan ilmoittautumista suorittamaan korkeakouluopintoja, jotta hänelle voidaan myöntää mukaan otettavaa opintotukea.

9 Alankomaiden viranomaisten kanssa käydyn kirjeenvaihdon jälkeen komissio lähetti 4.4.2008 Alankomaiden kuningaskunnalle virallisen huomautuksen. Komissio katsoi kyseisessä huomautuksessa, että vuoden 2000 WSF:ssä säädetty asumisedellytys oli työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta annettujen unionin oikeuden määräysten ja säännösten vastainen siltä osin kuin sitä sovelletaan siirtotyöläisiin, rajatyöntekijät mukaan luettuina, ja heidän perheenjäseniinsä.

10 Alankomaat vastasi viralliseen huomautukseen 4.6.2008 päivätyllä kirjeellä ja väitti, että kolme vuotta kuudesta -sääntö oli unionin oikeuden mukainen ja että se oli noudattanut asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan.

11 Komission yksiköiden ja Alankomaiden viranomaisten välisen tapaamisen jälkeen Alankomaiden viranomaiset lähettivät komissiolle täydentävän vastauksen 24.10.2008 päivätyllä kirjeellä. Kyseiset viranomaiset ilmoittivat myös aikovansa antaa Alankomaiden parlamentille lakiesityksen kolme vuotta kuudesta -säännön muuttamiseksi.

12 Komissio lähetti 15.4.2009 päivätyllä kirjeellä perustellun lausunnon, jossa se totesi, ettei Alankomaiden kuningaskunta ole noudattanut SEUT 45 artiklan eikä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, ja kehotti Alankomaiden kuningaskuntaa toteuttamaan tämän lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahdessa kuukaudessa lausunnon vastaanottamisesta.

13 Kyseinen jäsenvaltio ilmoitti 15.6.2009 pysyvänsä kannassaan ja korosti, ettei vuoden 2000 WSF:ssä säädetyllä asumisedellytyksellä rikota unionin oikeutta.

Oikeudenkäyntimenettely unionin tuomioistuimessa

14 Belgian kuningaskunta, Tanskan kuningaskunta, Saksan liittotasavalta ja Ruotsin kuningaskunta hyväksyttiin 20.7.2010 unionin tuomioistuimen presidentin määräyksellä väliintulijoiksi tukemaan Alankomaiden kuningaskunnan vaatimuksia.

Kanne

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

15 Komissio muistuttaa kannekirjelmässään, että asiassa C-3/90, Bernini, 26.2.1992 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-1071) todettiin, että toisen asteen tai korkeakouluopintojen suorittamista varten myönnettävää toimeentulo- ja opintotukea on pidettävä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna sosiaalisena etuna. Saman oikeuskäytännön, joka vahvistettiin asiassa C-337/97, Meeusen, 8.6.1999 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-3289), mukaan siirtotyöläisen lapsi voi vedota mainitun 7 artiklan 2 kohtaan saadakseen opintotukea samoilla edellytyksillä kuin kotimaisten työntekijöiden lapset ilman, että tällaisen lapsen osalta voidaan asettaa hänen asuinpaikkaansa koskevaa lisäedellytystä.

16 Komissio huomauttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 45 artiklassa ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa tarkoitetulla yhdenvertaisen kohtelun periaatteella ei kielletä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvaa välitöntä syrjintää vaan myös kaikki sellaiset välillisen syrjinnän muodot, joissa päädytään samaan lopputulokseen muita erotteluperusteita soveltamalla. Kansallisten viranomaisten, jotka vetoavat henkilöiden vapaan liikkuvuuden perusperiaatetta koskevaan poikkeukseen, on osoitettava jokaisessa yksittäistapauksessa, että niiden säännökset ovat välttämättömiä ja oikeasuhteisia tavoiteltuun päämäärään nähden.

17 Komissio väittää, että vuoden 2000 WSF:ssä säädetty asumisedellytys on välillisesti syrjivä. On kiistatonta, että vaikka mainittua edellytystä sovellettaisiin samalla tavalla omiin kansalaisiin ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, edellytys täyttyisi luonnollisesti helpommin kotimaisten työntekijöiden kohdalla ja sillä asetettaisiin siten erityisesti siirtotyöläiset epäsuotuisampaan asemaan.

18 Komission näkemyksen mukaan tällä edellytyksellä syrjitään vielä enemmän rajatyöntekijöitä ja heidän lapsiaan, jotka määritelmän mukaan asuvat muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa he työskentelevät, ja joiden on mahdotonta täyttää kolme vuotta kuudesta -sääntöä. Komissio korostaa tältä osin, että tiedostettuaan tämän ongelman Alankomaiden kuningaskunta ehdotti kansallista lainsäädäntöään muutettavaksi, jotta mukaan otettavaa opintotukea voitaisiin myöntää opiskelijoille, jotka täyttävät Alankomaissa suoritettavia korkeakouluopintoja varten myönnettävän tuen myöntämisedellytykset ja jotka ovat asuneet ”Belgiassa, jollakin Saksan raja-alueista tai Luxemburgissa vähintään kolme vuotta niistä kuudesta vuodesta, jotka edeltävät ulkomaisten opintojen aloittamista”.

19 Komissio katsoo, että työntekijöiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionin alueella on perusoikeus ja että kansallinen rajoitus voidaan katsoa perustelluksi vain, jos sitä voidaan pitää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen mukaisena tavoitteena, jos se voidaan perustella yleisen edun mukaisella pakottavalla syyllä, jos sillä voidaan taata tavoitellun päämäärän toteutuminen ja jos sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisen päämäärän saavuttamiseksi.

20 Komissio väittää Alankomaiden viranomaisten tavoin, ettei kolme vuotta kuudesta -säännön tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus käy ilmi asiassa C-209/03, Bidar, 15.3.2005 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-2119) eikä asiassa C-158/07, Förster, 18.11.2008 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-8507). Kyseisissä asioissa nimittäin tarkasteltiin sellaisten taloudellisesti passiivisten opiskelijoiden tilannetta, jotka eivät kuuluneet SEUT 45 artiklan eivätkä asetuksen N:o 1612/68 soveltamisalaan ja joilta kansalliset

viranomaiset saivat edellyttää tiettyä integroitumisen astetta vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Komission näkemyksen mukaan sen sijaan sosiaalisten etujen, kuten korkeakouluopintojen suorittamista varten myönnettävän tuen, myöntämistä siirtotyöläisille ja heistä edelleen riippuvaisille perheenjäsenille on arvioitava SEUT 45 artiklan ja asetuksen N:o 1612/68 nojalla.

21 Talousarvioon liittyvät näkökohdat eivät kuulu niiden yleisen edun mukaisten pakottavien syiden käsitteen piiriin, joilla voidaan perustella työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan perusoikeuden rajoitus. Komissiolla on epäilyksiä siitä, että kolme vuotta kuudesta -sääntö olisi ainoa keino taata tavoitellun päämäärän toteutuminen. Tältä osin sen maantieteellisen alueen rajaaminen, jolle mukaan otettavaa opintotukea voidaan myöntää, ja kyseisen opintotuen myöntämisen kesto olisivat vaihtoehtoisia toimenpiteitä. Väärinkäytösten välttämiseksi tarkastuksia muiden jäsenvaltioiden kuin Alankomaiden kuningaskunnan alueella voitaisiin lisäksi suorittaa jäsenvaltioiden välisen koordinoinnin avulla.

22 Alankomaiden kuningaskunta vaatii, että kanne on hylättävä.

23 Alankomaiden kuningaskunta väittää ensisijaisesti, ettei kolme vuotta kuudesta -sääntö ole välillisesti syrjivä. Mainitulla säännöllä tehdään ero sellaisten työntekijöiden, jotka ovat asuneet Alankomaissa vähintään kolme vuotta, ja sellaisten työntekijöiden, jotka eivät ole asuneet siellä kyseistä aikaa, välillä, koska kyse on tilanteista, jotka eivät ole toisiinsa rinnastettavia. Koska vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin säännösten tarkoituksena on edistää opintojen suorittamista Alankomaiden ulkopuolella, tämä selvästikin edellyttää asumisedellytystä maan alueella. Alankomaiden kuningaskunta toteaa myös, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on jo hyväksytty erilainen kohtelu eri asuinpaikkojen perusteella.

24 Mikäli käsiteltävän asian mukaisia tilanteita on pidettävä toisiinsa rinnastettavina, Alankomaiden kuningaskunta väittää toissijaisesti, että komissio soveltaa liian laajasti asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaa. Kyseinen artikla koskee lähtökohtaisesti vain itse siirtotyöläistä, kun taas hänen lapsilleen myönnettävistä eduista koulutuksen alalla säädetään saman asetuksen 12 artiklassa. Kyseinen jäsenvaltio korostaa, että viimeksi mainitussa artiklassa asetetaan lapsia koskeva asumisedellytys, jota nimenomaan perustellaan sillä, että heillä on oltava tietty liittymä vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan. Koska tällainen edellytys puuttuu asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdasta, kyseisen artiklan soveltamisesta työntekijöiden lapsiin seuraisi mainitussa 12 artiklassa asetettujen edellytysten kiertäminen.

25 Alankomaiden kuningaskunta väittää vielä toissijaisemmin, että kolme vuotta kuudesta -sääntö on objektiivisesti perusteltu ja oikeasuhteinen tavoiteltuun päämäärään nähden.

26 Kyseisen jäsenvaltion mukaan opiskelijoiden liikkuvuuden edistäminen on mahdollista vain, jos mukaan otettavan opintotuen saajat säilyttävät todellisen yhteyden Alankomaihin. Yhtäältä tämän tuen tarkoituksena on tarjota opiskelijoille, jotka tavallisesti opiskelevat Alankomaissa, mahdollisuus opiskella Alankomaiden ulkopuolella. Toisaalta kolme vuotta kuudesta -säännön poistamisella olisi kestämättömiä taloudellisia seurauksia ja sillä saatettaisiin vaikuttaa koko kyseisen tukijärjestelmän olemassaoloon. Oikeuskäytännössä on edellä mainituissa asiassa Bidar ja asiassa Förster annetuissa tuomiossa tunnustettu se, että tuensaajien määritelmään voidaan liittää tiettyjä rajoituksia, jotta tuen myöntäminen voidaan jatkossa varmistaa.

27 Alankomaiden kuningaskunnan mukaan näiden intressien suojeleminen oikeuttaa kolme vuotta kuudesta -säännön soveltamisen myös palkattuihin työntekijöihin, koska muuten tietyille opiskelijaryhmille myönnetään mukaan otettavaa opintotukea, vaikkei sitä ole tarkoitettu niille. Tällainen tilanne on kyseessä esimerkiksi silloin, kun työssä käyvät opiskelijat ovat lyhytaikaisessa työsuhteessa Alankomaissa ainoastaan mainitun tuen saamista varten.

28 Kolme vuotta kuudesta -säännön oikeasuhteisuudesta Alankomaiden kuningaskunta huomauttaa, ettei millään muulla toimenpiteellä, kuten hollannin kielen osaamisella tai sellaisten alueellisten rajojen määrittämisellä, joiden ulkopuolelle mukaan otettavaa opintotukea ei myönnettäisi, tai asumisen keston pidentämisellä, voida suojella yhtä tehokkaasti kyseessä olevia intressejä. Lisäksi Alankomaissa työskentelevien siirtotyöläisten lapsille, jotka asuvat kyseisen jäsenvaltion ulkopuolella, on olemassa muita taloudellisen tuen mahdollisuuksia, kuten tuen myöntäminen heidän asuinvaltiossa tai Alankomaiden oppilaitoksissa suoritettavia opintojaan varten.

29 Alankomaiden kuningaskunta muistuttaa lisäksi, että vuoden 2000 WSF:n 11 §:n 5 momentissa säädetään kohtuullistamissäännöstä, jonka nojalla yksittäistapauksessa voidaan poiketa asumisedellytyksestä vakavan epäoikeudenmukaisuuden välttämiseksi.

30 Lopuksi Alankomaiden kuningaskunnan näkemyksen mukaan komissio jättää ottamatta huomioon sen, ettei kolme vuotta kuudesta -sääntöä sovelleta 1.9.2007 lukien rajatyöntekijöiden lapsiin, jotka haluavat opiskella Alankomaiden raja-alueilla eli Flanderissa tai Brysselin pääkaupunkiseudulla taikka Nordrhein-Westfalenissa, Ala-Saksissa tai Bremenissä. Tämän asumisedellytyksen soveltamista koskevan poikkeuksen voimassaoloa on jatkettu 1.1.2014 saakka.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

31 SEUT 45 artiklan 2 kohdassa määrätään, että työntekijöiden vapaa liikkuvuus merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.

32 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion kansalaisen on työntekijänä saatava muiden jäsenvaltioiden alueella samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

33 Tätä säännöstä sovelletaan erotuksetta sekä vastaanottavassa jäsenvaltiossa asuviin siirtotyöläisiin että rajatyöntekijöihin, jotka työskentelevät viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa mutta asuvat toisessa jäsenvaltiossa (asia C-213/05, Geven, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6347, 15 kohta).

34 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ammattipätevyyteen johtavien yliopisto-opintojen harjoittamiseen myönnetty toimeentulo- ja opintotuki on asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu (asia 39/86, Lair, tuomio 21.6.1988, Kok., s. 3161, Kok. Ep. IX, s. 481, 24 kohta ja em. asia Bernini, tuomion 23 kohta).

35 Oikeuskäytännössä on lisäksi todettu, että jäsenvaltion työntekijän lapsille myöntämä opintotuki on siirtotyöläisen kannalta mainitun 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu siirtotyöläisen vastatessa edelleen lapsen elatuksesta (em. asia Bernini, tuomion 25 ja 29 kohta ja em. asia Meeusen, tuomion 19 kohta).

36 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltio silloin, kun se tarjoaa kotimaisille työntekijöille mahdollisuuden opiskella toisessa jäsenvaltiossa, ulottamaan tämä mahdollisuus myös alueelleen sijoittautuneisiin unionin työntekijöihin (ks. asia 235/87, Matteucci, tuomio 27.9.1988, Kok., s. 5589, 16 kohta ja asia C-308/89, di Leo, tuomio 13.11.1990, Kok., s. I-4185, Kok. Ep. X, s. 607, 14 kohta).

37 Tältä osin on muistutettava, että sekä SEUT 45 artiklaan että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan otetulla yhdenvertaisen kohtelun periaatteella ei kielletä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvaa avointa syrjintää vaan myös kaikki sellaiset peitellyn syrjinnän muodot, joissa tosiasiallisesti päädytään samaan

lopputulokseen muita erotteluperusteita soveltamalla (ks. mm. asia C-57/96, Meints, tuomio 27.11.1997, Kok., s. I-6689, 44 kohta ja asia C-269/07, komissio v. Saksa, tuomio 10.9.2009, Kok., s. I-7811, 53 kohta).

38 Tilanne on tällainen erityisesti pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sellaisen toimenpiteen osalta, joka edellyttää määrätyn kestoista asumista, sillä vaarana on, että sitä sovelletaan pääasiallisesti siirtotyöläisten ja rajatyöntekijöiden, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, vahingoksi, koska henkilöt, jotka eivät asu asianomaisessa jäsenvaltiossa, ovat useimmiten muiden valtioiden kansalaisia (ks. vastaavasti asia C-224/97, Ciola, tuomio 29.4.1999, Kok., s. I-2517, 14 kohta ja asia C-382/08, Neukirchinger, tuomio 25.1.2011, Kok., s. I-139, 34 kohta). Tältä osin merkitystä ei ole sillä, että riidanalainen edellytys koskee mahdollisesti sekä kyseisen jäsenvaltion kansalaisia, jotka eivät täytä tällaista edellytystä, että muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Jotta toimenpiteellä voitaisiin katsoa harjoitettavan välillistä syrjintää, ei ole välttämätöntä, että sillä suosittaisiin kaikkia kyseisen jäsenvaltion kansalaisia tai että sillä asetettaisiin epäedulliseen asemaan ainoastaan muiden jäsenvaltioiden mutta ei kyseisen jäsenvaltion kansalaisia (ks. vastaavasti asia C-388/01, komissio v. Italia, tuomio 16.1.2003, Kok., s. I-721, 14 kohta).

39 Vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohta perustuu juuri tämäntyyppiseen edellytykseen siltä osin kuin siinä asetetaan mukaan otettavan opintotuen myöntämisen edellytykseksi muun muassa se, että hakija on asunut Alankomaissa vähintään kolme vuotta niistä kuudesta vuodesta, jotka edeltävät hänen ilmoittautumistaan suorittamaan korkeakouluopintoja kyseisen jäsenvaltion ulkopuolella.

40 Alankomaiden kuningaskunta väittää kuitenkin, että kyseessä olevassa Alankomaiden lainsäädännössä tehdään ero sellaisten työntekijöiden, jotka ovat asuneet Alankomaissa vähintään kolme vuotta, ja sellaisten työntekijöiden, jotka eivät täytä tätä edellytystä, välillä, koska kyseessä ovat eri tilanteet. Opiskelijoiden liikkuvuuden kannalta katsottuna tilanne, jossa Alankomaissa asuvia opiskelijoita kannustetaan käymään Alankomaiden ulkopuolella, on kyseisen jäsenvaltion mukaan nimittäin aivan erilainen kuin tilanne, jossa Alankomaiden ulkopuolella asuvia opiskelijoita houkutellaan opiskelemaan kyseisen jäsenvaltion ulkopuolelle. Yksi tähän lainsäädäntöön olennaisesti liittyvä piirre on se, että se koskee yksinomaan Alankomaissa asuvia henkilöitä, joiden ensimmäinen ajatus olisi luonnollisesti opiskella kyseisessä jäsenvaltiossa. Koska nämä tilanteet eivät ole verrattavissa toisiinsa, minkäänlaista syrjintää ei ole.

41 Tästä on todettava, että erittäin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan syrjintää voi olla ainoastaan erilaisten sääntöjen soveltaminen toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa tai saman säännön soveltaminen erilaisissa tilanteissa (ks. mm. asia C-279/93, Schumacker, tuomio 14.2.1995, Kok., s. I-225, 30 kohta ja asia C-253/09, komissio v. Unkari, tuomio 1.12.2011, Kok., s. I-12391, 50 kohta).

42 Tämän periaatteen soveltaminen ilman vapaata harkintavaltaa edellyttää, että tilanteiden rinnastettavuuden kriteeri perustuu objektiivisiin ja helposti yksilöitävissä oleviin seikkoihin. Tämä kriteeri ei voi perustua pelkkään todennäköisyyteen siitä, että Alankomaissa palkkatyössä olevat työntekijät, jotka kuitenkin asuvat toisessa jäsenvaltiossa, eivät opiskele Alankomaissa vaan jäsenvaltiossa, jossa he asuvat.

43 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 52 ja 53 kohdassa, toteamalla, että siirtotyöläisten lapsilla, jotka haluavat opiskella Alankomaissa, pitäisi olla oikeus korkeakouluopintojaan varten myönnettävään tukeen aivan samoilla edellytyksillä kuin Alankomaiden kansalaisilla siitä riippumatta, asuvatko he Alankomaissa vai eivät, Alankomaiden kuningaskunta implisiittisesti hyväksyi sen, että ainakin jotkut siirtotyöläisten lapset – hollantilaisten työntekijöiden lasten tavoin – saattavat haluta opiskella Alankomaissa siitä riippumatta, asuvatko he siellä vai eivät. Alankomaiden kuningaskunta ei näin ollen voi perustellusti väittää, että se, missä siirtotyöläinen tai hänestä riippuvainen lapsi opiskelee, määräytyy lähes automaattisesti sen perusteella, missä jäsenvaltiossa he asuvat.

44 Mukaan otettavan opintotuen myöntämisen osalta sellaisen siirtotyöläisen tilannetta, joka työskentelee Alankomaissa mutta asuu toisessa jäsenvaltiossa tai joka asuu ja työskentelee Alankomaissa mutta ei täytä riidanalaisessa toimenpiteessä edellytettyä asumisen keston edellytystä, voidaan verrata sellaisen hollantilaisen työntekijän tilanteeseen, joka sekä asuu että työskentelee Alankomaissa.

45 Alankomaiden kuningaskunta väittää toissijaisesti, että komissio tulkitsee asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaa aivan liian laajasti, koska tämä säännös koskee lähtökohtaisesti vain siirtotyöläisiä. Viimeksi mainittujen lapsille tarkoitetuista eduista säädetään koulutukseen pääsyn osalta kyseisen asetuksen 12 artiklassa, jossa säädetään mainittuihin lapsiin sovellettavasta asumisedellytyksestä.

46 Alankomaiden kuningaskunnan mukaan edellä mainituissa asiassa Bernini ja asiassa Meeusen annetuissa tuomioissa näyttää jääneen huomiotta näiden säännösten soveltamisalojen välinen ero, kun niissä katsottiin, että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaa voitiin soveltaa siirtotyöläisten lapsiin. Yhteisöjen tuomioistuin totesi näin kuitenkin vain siksi, että mainituissa tuomioissa oli kyse välittömästä syrjinnästä. Tästä syystä oli välttämätöntä soveltaa asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaa. Sen sijaan pääasian kaltaisessa tilanteessa, jossa ei ole kyse välittömästä syrjinnästä, ei ole niin välttämätöntä tehdä näin, jolloin on sovellettava kyseisen asetuksen 12 artiklaa.

47 Täten on esitettävä seuraavat huomautukset.

48 Siirtotyöläisen perheenjäsenet hyötyvät välillisesti asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kyseiselle työntekijälle taatusta yhdenvertaisesta kohtelusta. Koska siirtotyöläisen lapselle myönnetty opintotuki merkitsee sosiaalista etua siirtotyöläiselle, lapsi voi itse vedota tähän säännökseen saadakseen kyseistä tukea, jos sitä myönnetään kansallisen oikeuden nojalla suoraan opiskelijalle. Tämä tuki merkitsee kuitenkin mainitussa säännöksessä tarkoitettua sosiaalista etua siirtotyöläiselle ainoastaan, jos siirtotyöläinen vastaa edelleen lapsen elatuksesta (asia 316/85, Lebon, tuomio 18.6.1987, Kok., s. 2811, 12 ja 13 kohta ja em. asia Bernini, tuomion 25 ja 26 kohta).

49 Asetuksen N:o 1612/68 12 artiklassa sen sijaan annetaan siirtotyöläisten lapsille itsenäinen oikeus koulutukseen. Tämän oikeuden edellytyksenä ei ole asema siirtotyöläisestä riippuvaisena lapsena (asia C-7/94, Gaal, tuomio 4.5.1995, Kok., s. I-1031, 25 kohta) eikä lapsen vanhempien oikeus oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa (asia C-310/08, Ibrahim, tuomio 23.2.2010, Kok., s. I-1065, 40 kohta). Kyseinen oikeus ei koske ainoastaan siirtotyöläisten lapsia, vaan sitä sovelletaan myös entisten siirtotyöläisten lapsiin (em. asia Ibrahim, tuomion 39 kohta).

50 Asetuksen 12 artiklassa edellytetään ainoastaan, että lapsi on asunut jäsenvaltiossa vanhempiensa tai toisen vanhempansa kanssa sinä aikana, jolloin ainakin toinen vanhemmista oleskeli siellä työntekijänä (asia 197/86, Brown, tuomio 21.6.1988, Kok., s. 3205, Kok. Ep. IX, s. 495, 30 kohta ja asia C-480/08, Teixeira, tuomio 23.2.2010, Kok., s. I-1107, 52 kohta).

51 Vaikka on totta, että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohta ja 12 artikla eroavat henkilöllisiltä soveltamisaloiltaan, oikeuskäytännössä on kuitenkin jo todettu, että molemmissa artikloissa säädetään samalla tavalla yleisestä säännöstä, joka opetuksen alalla velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että niiden kansalaisia ja niiden alueelle sijoittautuneiden muiden jäsenvaltioiden työntekijöiden lapsia kohdellaan yhdenvertaisesti (em. asia di Leo, tuomion 15 kohta).

52 Alankomaiden edellä mainituissa asiassa Bernini ja asiassa Meeusen annetuista tuomioista esittämien väitteiden osalta on riittävää muistuttaa tämän tuomion 37 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kielletään paitsi kansalaisuuteen perustuva avoin syrjintä myös kaikki peitellyn syrjinnän muodot, joissa muita erotteluperusteita soveltamalla päädytään tosiasiassa samaan tulokseen.

53 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 35 kohdassa, asetuksen 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa säädetyn yhdenvertaisen kohtelun velvoitteen henkilöllisen soveltamisalan laajuus ei voi myöskään riippua kyseessä olevasta syrjinnän luonteesta.

54 Tästä seuraa, että vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetyn asumisedellytyksen johdosta hollantilaisia työntekijöitä ja siirtotyöläisiä, jotka asuvat Alankomaissa tai työskentelevät siellä rajatyöntekijöinä, kohdellaan eri tavalla mukaan otettavaa opintotukea myönnettäessä.

55 Tällainen erilainen kohtelu on asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kiellettyä välillistä syrjintää, ellei se ole objektiivisesti perusteltua. Tällaisessa tapauksessa kyseessä olevan tavoitteen on lisäksi oltava toteutettavissa toimenpidettä soveltamalla, eikä soveltamisella saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (ks. mm. asia C-325/08, Olympique Lyonnais, tuomio 16.3.2010, Kok., s. I-2177, 38 kohta).

56 Nyt käsiteltävässä asiassa Alankomaiden kuningaskunta vetoaa kahteen perusteeseen, joilla riidanalainen asumisedellytys voidaan perustella. Yhtäältä kyseinen edellytys on tarpeen, jotta vältetään kohtuuton taloudellinen rasitus, jolla saattaisi olla vaikutuksia itse tukijärjestelmän olemassaoloon. Koska kyseisellä kansallisella lainsäädännöllä pyritään edistämään opintojen suorittamista Alankomaiden ulkopuolella, mainitulla edellytyksellä varmistetaan toisaalta se, että mukaan otettavaa opintotukea myönnetään ainoastaan opiskelijoille, jotka ilman sitä opiskelisivat Alankomaissa.

57 Ylimääräisiä rasituksia, joita asumisedellytyksen soveltamatta jättämisestä aiheutuisi, koskevasta perustelusta on muistutettava, että vaikka valtion talousarvioon liittyvät näkökohdat voivat olla jäsenvaltion sosiaalipoliittisten ratkaisujen perustana ja vaikuttaa niiden sosiaalisen suojelun toimenpiteiden luonteeseen tai laajuuteen, jotka se haluaa toteuttaa, ne eivät kuitenkaan sellaisinaan ole tällä politiikalla tavoiteltu päämäärä, eikä niillä näin ollen voida perustella siirtotyöläisiin kohdistuvaa syrjintää (ks. vastaavasti asia C-187/00, Kutz-Bauer, tuomio 20.3.2003, Kok., s. I-2741, 59 kohta ja asia C-196/02, Nikoloudi, tuomio 10.3.2005, Kok., s. I-1789, 53 kohta).

58 Jos sitä paitsi talousarvioon liittyvillä näkökohdilla katsottaisiin voitavan perustella sellainen siirtotyöläisten ja kotimaisten työntekijöiden erilainen kohtelu, niin perustavanlaatuisen unionin oikeuden säännön kuin kansalaisuuteen perustuvaa syrjinnän kieltoa koskevan periaatteen soveltaminen ja sisältö voisivat vaihdella ajan ja paikan mukaan jäsenvaltioiden julkisen talouden tilan perusteella (ks. vastaavasti asia C-343/92, Roks, tuomio 24.2.1994, Kok., s. I-571, 36 kohta ja asia C-77/02, Steinicke, tuomio 11.9.2003, Kok., s. I-9027, 67 kohta).

59 Alankomaiden kuningaskunta väittää kuitenkin, että edellä mainitussa asiassa Bidar annetussa tuomiossa katsottiin perustelluksi tavoite asumisedellytyksen nojalla rajata sellaisen tuen saajia, jolla katetaan muista jäsenvaltioista kotoisin olevien opiskelijoiden toimeentulokustannukset, jotta voidaan varmistaa, ettei kyseisen tuen myöntämisestä muodostu kohtuutonta rasitusta vastaanottavalle jäsenvaltiolle. Tämä oikeuskäytäntö vahvistettiin edellä mainitussa asiassa Förster annetussa tuomiossa.

60 On kuitenkin todettava, että edellä mainituissa asiassa Bidar ja asiassa Förster annetuissa tuomioissa yhteisöjen tuomioistuinta pyydettiin lausumaan asianomaisen jäsenvaltion asettamista asumisedellytyksistä, jotka koskivat opintotuen myöntämistä opiskelijoille, jotka ovat toisten jäsenvaltioiden kansalaisia ja jotka eivät ole siirtotyöläisiä tai näiden perheenjäseniä.

61 Vaikka on totta, että oikeuskäytännössä on todettu, että vastaanottavat jäsenvaltiot voivat velvoittaa kyseiset opiskelijat osoittamaan tietynasteista integroitumista kyseiseen valtioon, jotta heille voidaan myöntää opintorahaa, yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin totesi näin vasta sen jälkeen, kun se oli todennut, etteivät asianosaiset kuuluneet työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien unionin oikeuden säännösten eivätkä etenkään asetuksen N:o 1612/68 soveltamisalaan (ks. em. asia Bidar, tuomion 29 kohta ja em. asia Förster, tuomion 32 ja 33 kohta).

62 Samoin asiassa C-456/02, Trojani, 7.9.2004 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-7573) yhteisöjen tuomioistuin jätti ensimmäiseksi kansallisen tuomioistuimen toteutettavaksi tarpeellisten tosiseikkojen tutkimisen sen arvioimiseksi, oliko kyseistä kansalaista pidettävä SEUT 45 artiklassa tarkoitettuna

työntekijänä, ennen kuin se tutki, pystyikö jäsenvaltion kansalainen, jolla ei ollut riittäviä varoja, vetoamaan asemaansa unionin kansalaisena ja SEUT 21 artiklassa tunnustettuihin oikeuksiin, jotta hän voisi saada toisessa jäsenvaltiossa sosiaalihuoltoetuuksia.

63 Vaikka unionin tuomioistuimen jäsenvaltioille antama mahdollisuus, jollei tiettyjen edellytysten noudattamisesta muuta johdu, edellyttää muiden jäsenvaltioiden kansalaisilta tietynasteista integroitumista niiden yhteiskuntaan, jotta heille voidaan myöntää sosiaalisia etuja, kuten opintorahaa, ei rajoitu tilanteisiin, joissa kyseiset tuenhakijat eivät ole taloudellisesti aktiivisia kansalaisia, vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetyn kaltaisen asumisedellytyksen täyttäminen vaaditun integroitumisen osoittamiseksi ei ole siirtotyöläisten ja rajatyöntekijöiden kannalta lähtökohtaisesti asianmukaista.

64 Eron tekeminen yhtäältä siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä ja toisaalta unionin kansalaisten, jotka hakevat tukea olematta taloudellisesti aktiivisia, välillä seuraa Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77 sekä oikaisut EUVL 2004, L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34) 24 artiklasta. Vaikka tämän artiklan 1 kohdassa säädetään, että kaikkia vastaanottavan jäsenvaltion alueella kyseisen direktiivin nojalla asuvia unionin kansalaisia on kohdeltava yhdenvertaisesti ”perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla”, kyseisen artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että jäsenvaltio voi muiden kuin työntekijöiden, itsenäisten ammatinharjoittajien taikka henkilöiden, joilla säilyy tällainen asema, ja heidän perheenjäsentensä osalta rajoittaa toimeentulotuen myöntämistä opintorahan tai -lainan muodossa opiskelijoille, jotka eivät ole saaneet pysyvää oleskelulupaa.

65 Siirtotyöläisten ja rajatyöntekijöiden osalta se, että he ovat päässeet jäsenvaltion työmarkkinoille, luo lähtökohtaisesti riittävän integroitumista koskevan yhteyden kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan ja mahdollistaa sen, että heihin voidaan soveltaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta kotimaisiin työntekijöihin nähden sosiaalisten etujen osalta. Tätä periaatetta ei sovelleta ainoastaan kaikkiin työsuhteen ehtoihin vaan myös kaikkiin työsuhteeseen perustuviin tai siitä riippumattomiin etuihin, jotka yleensä myönnetään kotimaisille työntekijöille pääasiallisesti heidän objektiivisen työntekijäasemansa perusteella tai pelkästään sillä perusteella, että heidän vakinainen asuinpaikkansa on jäsenvaltion alueella (ks. mm. asia C-85/96, Martínez Sala, tuomio 12.5.1998, Kok., s. I-2691, 25 kohta ja em. asia komissio v. Saksa, tuomion 39 kohta).

66 Integroitumista koskeva yhteys seuraa muun muassa siitä, että niillä veroilla ja maksuilla, joita siirtotyöläinen maksaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa tekemänsä palkkatyön perusteella, siirtotyöläinen osallistuu myös kyseisen valtion sosiaalipolitiikan rahoitukseen, ja hänen on siten hyödyttävä siitä samoilla edellytyksillä kuin kotimaisten työntekijöiden.

67 Tätä päätelmää tukee asetuksen N:o 1612/68 johdanto-osan kolmas perustelukappale, jonka mukaan työvoiman liikkuvuuden unionin alueella tulee olla työntekijälle eräs niistä keinoista, joilla mahdollistetaan hänen elin- ja työolojensa parantaminen ja helpotetaan hänen sosiaalista etenemistään niin, että samalla tuetaan jäsenvaltioiden taloudellisten tarpeiden tyydyttämistä.

68 Alankomaiden kuningaskunnan mainitsemasta väärinkäytöksen vaarasta, joka seuraa muun muassa lyhytaikaisissa työsuhteissa toimimisesta ainoastaan mukaan otettavan opintotuen saamista varten, on korostettava, että SEUT 45 artiklassa tarkoitetulla ”työntekijän” käsitteellä on unionin oikeudessa itsenäinen merkityksensä eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti. Työntekijänä on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja todellista työtä, eikä tällöin oteta huomioon sellaista työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä. Oikeuskäytännön mukaan työsuhteelle

on ominaista se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena suorituksia vastiketta vastaan (ks. mm. asia 66/85, Lawrie-Blum, tuomio 3.7.1986, Kok., s. 2121, Kok. Ep. VIII, s. 387, 16 ja 17 kohta ja asia C-345/09, van Delft ym., tuomio 14.10.2010, Kok., s. I-9879, 89 kohta).

69 Edellä esitetyn perusteella Alankomaiden kuningaskunnan esittämää tavoitetta kohtuuttoman taloudellisen rasituksen välttämiseksi ei voida pitää yleisen edun mukaisena pakottavana syynä, jolla voitaisiin perustella erilainen kohtelu hollantilaisten työntekijöiden ja muista jäsenvaltioista olevien työntekijöiden välillä.

70 Alankomaiden kuningaskunnan mukaan vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetty asumisedellytys voidaan lopuksi perustella muulla objektiivisella perusteella kuin kohtuuttoman taloudellisen rasituksen välttämisellä. Mukaan otettavan opintotuen tarkoituksena on myös lisätä opiskelijoiden liikkuvuutta kannustamalla heitä opiskelemaan Alankomaiden ulkopuolella. Tällaiset opinnot eivät ole ainoastaan rikastava kokemus opiskelijoille vaan myös hyödyllisiä Alankomaiden yhteiskunnalle yleensä ja erityisesti Alankomaiden työmarkkinoille.

71 On kiistatonta, että tavoite edistää opiskelijoiden liikkuvuutta on yleisen edun mukainen. Tältä osin on riittävää korostaa, että se kuuluu niihin toimiin, jotka SEUT 165 artiklassa on annettu unionin tehtäviksi koulutusta, ammatillista koulutusta, nuorisoa ja urheilua koskevien politiikkojen alalla. Koulutukseen liittyvästä valtioiden rajat ylittävästä liikkuvuudesta yhteisössä: Liikkuvuutta koskeva eurooppalainen laatuperuskirja 18.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen (EUVL L 394, s. 5) johdanto-osan ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, että koulutukseen liittyvä liikkuvuus on olennainen osa henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja se on yksi unionin päätavoitteista.

72 Tässä yhteydessä Alankomaiden esittämää opiskelijoiden liikkuvuuden edistämistä koskevaa perustetta voidaan pitää yleisen edun mukaisena pakottavana syynä, jolla voidaan perustella kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteeseen kohdistuva rajoitus.

73 Kuten edellä tämän tuomion 55 kohdassa on esitetty, lainsäädäntö, jolla rajoitetaan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden kaltaista perussopimuksessa taattua perusoikeutta, voidaan pätevästi perustella ainoastaan, jos sillä tavoiteltu hyväksyttävä tavoite on toteutettavissa lainsäädäntöä soveltamalla eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

74 Vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetyn asumisedellytyksen tarkoituksenmukaisuudesta Alankomaiden kuningaskunta väittää, että edellytyksellä taataan se, että mukaan otettavaa opintotukea myönnetään ainoastaan opiskelijoille, joiden liikkuvuutta on edistettävä.

75 Alankomaiden kuningaskunta perustaa näkemyksensä kahteen lähtökohtaan, kun se toteaa, että kolme vuotta kuudesta -sääntö on välttämätön, jotta mukaan otettavaa opintotukea myönnetään ainoastaan tarkasti kohdennetulle opiskelijaryhmälle.

76 Yhtäältä Alankomaiden tukijärjestelmä Alankomaiden ulkopuolella suoritettavia opintoja varten on tarkoitettu Alankomaissa asuville opiskelijoille, jotka ilman tätä järjestelmää suorittaisivat opintonsa kyseisessä jäsenvaltiossa. Sen sijaan opiskelijoiden, jotka eivät asu Alankomaissa, ensimmäinen ajatus olisi opiskella jäsenvaltiossa, jossa he asuvat, eikä liikkuvuutta siten edistettäisi. Se, missä opiskelija opiskelee, määräytyy lähes automaattisesti sen jäsenvaltion perusteella, jossa opiskelija asuu, olipa se Alankomaiden kuningaskunta tai ei.

77 Toisaalta Alankomaiden kuningaskunta olettaa, että opiskelijat, joihin mainittua järjestelmää sovelletaan, palaavat Alankomaihin opiskelujen päättymisen jälkeen asuakseen ja työskennelläkseen siellä, kun se korostaa opiskelijoiden liikkuvuutta edistävän politiikan ansioita sillä rikkaudella, jonka opiskeleminen Alankomaiden ulkopuolella antaa paitsi opiskelijoille myös Alankomaiden yhteiskunnalle ja työmarkkinoille.

78 Kuten edellä tämän tuomion 43 kohdassa on todettu, Alankomaat on myös myöntänyt, että tietyt siirtotyöläisten lapset saattavat haluta opiskella Alankomaissa siitä riippumatta, asuvatko he siellä vai eivät. On kuitenkin myönnettävä, että edellä 76 ja 77 kohdassa esitetyillä seikoilla on taipumus kuvata opiskelijoiden valtaosan tilannetta.

79 Täten on todettava, että vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetty asumisedellytys on tarkoituksenmukainen opiskelijoiden liikkuvuuden edistämistä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

80 On vielä tutkittava, ylitetäänkö tällä edellytyksellä se, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

81 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun kansalliset viranomaiset toteuttavat toimenpiteitä, jotka poikkeavat unionin oikeudessa vahvistetuista periaatteista, niiden on näytettävä kussakin yksittäistapauksessa toteen, että kyseisellä toimenpiteellä voidaan taata sen tavoitteen toteutuminen, johon on vedottu, ja että sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Niiden oikeuttamisperusteiden tueksi, joihin jäsenvaltio voi vedota, on esitettävä kyseisen jäsenvaltion toteuttaman rajoittavan toimenpiteen soveltuvuutta ja oikeasuhteisuutta koskeva analyysi sekä täsmällisiä tietoja, joilla sen väitteitä voidaan tukea (asia C-147/03, komissio v. Itävalta, tuomio 7.7.2005, Kok., s. I-5969, 63 kohta ja asia C-73/08, Bressol ym., tuomio 13.4.2010, Kok., s. I-2735, 71 kohta).

82 Paitsi että Alankomaiden kuningaskunnan on osoitettava, että kyseinen kansallinen toimenpide on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden, sen on näin ollen myös esitettävä tiedot, joihin tällainen päätelmä voidaan perustaa.

83 Alankomaiden kuningaskunta väitti vastineessaan, ettei ole olemassa muuta sääntöä, jolla suojeltaisiin yhtä tehokkaasti vuoden 2000 WSF:n taustalla olevia intressejä. Edellytys kotimaisen kielen osaamisesta tai hollantilaisesta tutkintotodistuksesta ei ole tehokas keino kansallisella lainsäädännöllä tavoitellun päämäärän edistämiseksi. Kyseisen valtion mukaan tällaiset edellytykset aiheuttaisivat kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää ja olisivat lisäksi järkeviä vain, jos ne koskevat Alankomaissa suoritettavia opintoja.

84 Tältä osin on todettava, että täyttääkseen velvollisuutensa sen osoittamisesta, ettei asumisedellytyksellä ylitetä sitä, mikä on tarpeen, ei ole riittävää, että Alankomaiden kuningaskunta tyytyy viittaamaan kahteen vaihtoehtoiseen toimenpiteeseen, jotka kyseisen jäsenvaltion näkemyksen mukaan ovat vielä syrjivämpiä kuin vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetty edellytys.

85 Oikeuskäytännössä on tosin jo todettu, ettei todistustaakan osalta kuitenkaan voida mennä niin pitkälle, että jäsenvaltiota vaadittaisiin näyttämään varmasti toteen, ettei millään muulla kuviteltavissa olevalla toimenpiteellä voida toteuttaa mainittua päämäärää samoissa olosuhteissa (asia C-110/05, komissio v. Italia, tuomio 10.2.2009, Kok., s. I-519, 66 kohta).

86 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 158 kohdassa, Alankomaiden kuningaskunnan olisi pitänyt osoittaa vähintään se, miksi se valitsi kolme vuotta kuudesta -säännön ja sulki pois kaikki muut varteenotettavat osatekijät. Tältä osin on todettava, että tämä sääntö on liian pois sulkeva. Kolme vuotta kuudesta -säännöllä nimittäin korostetaan seikkaa, joka ei välttämättä ole ainoa kuvaamaan tosiasiallisen liitynnän astetta asianomaisen ja mainitun jäsenvaltion välillä, kun siinä edellytetään tietynpituista asumista kyseisen jäsenvaltion alueella.

87 On myös syytä todeta, ettei Alankomaiden kuningaskunta ole osoittanut, ettei vuoden 2000 WSF:n 2 §:n 14 momentin 2 kohdassa säädetyllä asumisedellytyksellä ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisen lainsäädännön tavoitteen saavuttamiseksi.

88 Tästä seuraa, että tällä kansallisella säännöksellä kohdellaan SEUT 45 artiklan ja asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan vastaisesti eri tavalla alankomaalaisia työntekijöitä ja siirtotyöläisiä, jotka asuvat Alankomaissa tai työskentelevät kyseisessä jäsenvaltiossa rajatyöntekijöinä.

89 Edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei Alankomaiden kuningaskunta ole noudattanut SEUT 45 artiklan eikä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut siirtotyöläisille ja heistä edelleen riippuvaisille perheenjäsenille asumisedellytyksen eli kolme vuotta kuudesta -säännön, jotta he voivat saada mukaan otettavaa opintotukea.

Oikeudenkäyntikulut

90 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Alankomaiden kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska se on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut SEUT 45 artiklan eikä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68, sellaisena kuin se on muutettuna 27.7.1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2434/92, 7 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut siirtotyöläisille ja heistä edelleen riippuvaisille perheenjäsenille asumisedellytyksen eli niin sanotun ”kolme vuotta kuudesta” -säännön, jotta he voivat saada opintotukea Alankomaiden ulkopuolella suoritettavia korkeakouluopintoja varten.

2) Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset